

جمع بندی زیست شناسی سال دوازدهم

پوریا آبرون

Seche Scientific and Educational Club

عنوان کتاب:

جمع بندی زیست شناسی سال دوازدهم (هلو ۳)

مؤلف: پوریا آبرون

ناشر: باشگاه علمی و آموزشی سه چه

مسئول فنی: حسام رمضان زاده

طراح: مریم رضانی

قطع: بیاضی

قیمت: ۲۰۰/۰۰۰ ریال

گفتار اول: نوکلئیک اسید

آزمایش گریفیت: هدف: تولید واکسن آنفلوآنزا

باکتری مورد آزمایش: استرپتوکوس نومونیا

نوع بیماری: ذات‌الریه

مراحل آزمایش:

(۱) تزریق باکتری زنده پوشینه‌دار به موش: موش مرد.

(۲) تزریق باکتری زنده فاقد پوشینه به موش: موش نمرد.

نتیجه: کپسول عامل بیماری است.

(۳) تزریق باکتری زنده پوشینه‌دار کشته‌شده با گرما به موش: موش نمرد.

(۴) تزریق مخلوط باکتری پوشینه‌دار کشته‌شده و فاقد پوشینه زنده به موش: موش مرد.

نتیجه: ماده وراثتی می‌تواند از سلولی به سلول دیگر منتقل شود.

آزمایش ایوری و همکاران:

آزمایش اول: عصاره باکتری پوشینه‌دار بدون پروتئین (تخریب شده توسط پروتاز) در محیط باکتری بدون پوشینه

نتیجه: باکتری بدون پوشینه پوشینه‌دار شد.

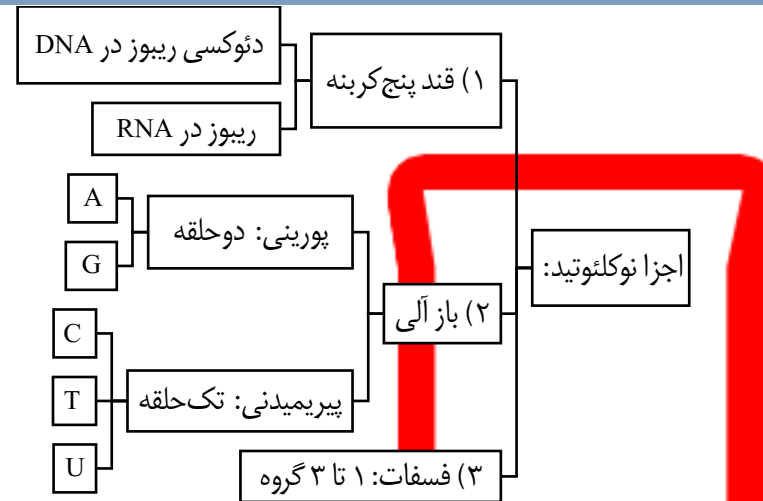
آزمایش دوم: جدا کردن مولکول‌های آلی عصاره باکتری پوشینه‌دار توسط سانتریفیوژ و اضافه کردن در کدام از آن‌ها به تنهایی در محیط کشت باکتری بدون پوشینه

نتیجه: فقط در حضور DNA باکتری پوشینه‌دار شد.

آزمایش سوم: عصاره‌ی باکتری پوشینه‌دار به چهار قسمت تقسیم شد و به هر قسمت آنزیم تخریب‌کننده یک نوع مولکول آلی اضافه شد.

نتیجه: فقط در محیطی که DNA تخریب شد باکتری پوشینه‌دار نشد.

نوکلئوتیدها:

نکته: نوکلئوتیدها توسط پیوند فسفودی‌استر بهم متصل و تبدیل به نوکلئیک اسید می‌شوند.
نکته: در سلول دو نوع نوکلئیک اسید رنا و دنا وجود دارد که در نوع قند ریبوز برای رنا و دئوکسی ریبوز برای دنا با هم متفاوت اند.

نکته: دنا خطی یک سر رشته فسفات و سر دیگر گروه هیدروکسیل قرار دارد.

یافته چارکف:

مقدار تیمین با آرنین و مقدار سیتوزین با گوانین برابر است.

یافته ویلکینز و فرانکلین:

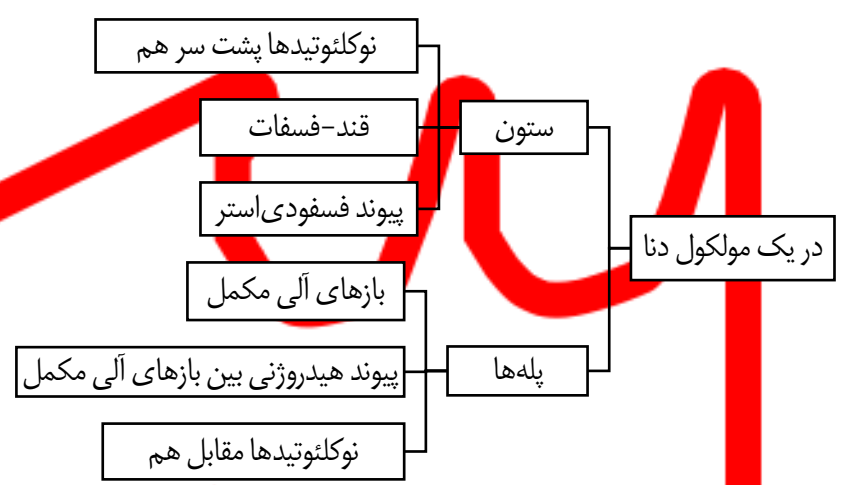
- ❖ مارپیچی بودن DNA
- ❖ بیش از یک رشته بودن DNA
- ❖ ابعاد مولکول دنا

روش کار: تصویربرداری توسط پرتوی ایکس

واتسون و کریک:

- ❖ کار آن‌ها حاصل یافته‌های دانشمندان گذشته و اطلاعات خودشان بود.

نتیجه: ماریچ دورشته‌ای دنا

نتایج جفت شدن بازهای مکمل:

(۱) قطر مولکول دنا ثابت

(۲) دو رشته مولکول دنا یکسان نیستند، بلکه مکمل اند.

(۳) افزایش پایداری دنا در اثر تولید میلیون‌ها پیوند هیدروژن

ژن: بخشی از دنا که از روی آن انواع دنا و یا پلی‌پپتید تولید می‌شود.

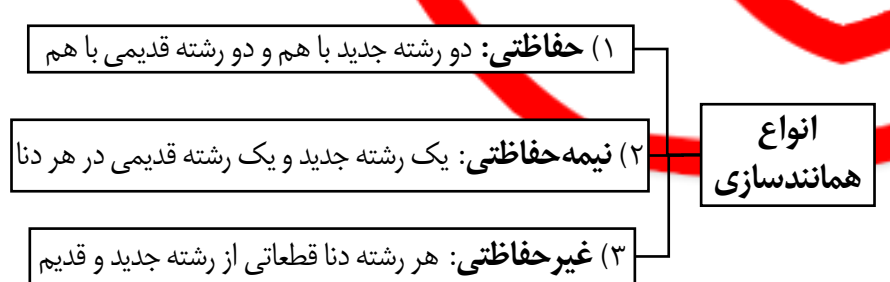
- اطلاعات وراثتی در واحدهای ژن در مولکول دنا سازماندهی می‌شود.

ATP: نوکلئوتید آزاد برای انتقال انرژی در بدن و دارای قند ریبوز

NADH و FADH₂ و NADPH: دی‌نوکلئوتیدها آزاد در سلول برای انتقال الکترون‌های

پر انرژی در فرآیندهای تنفس سلولی و فتوسنتز

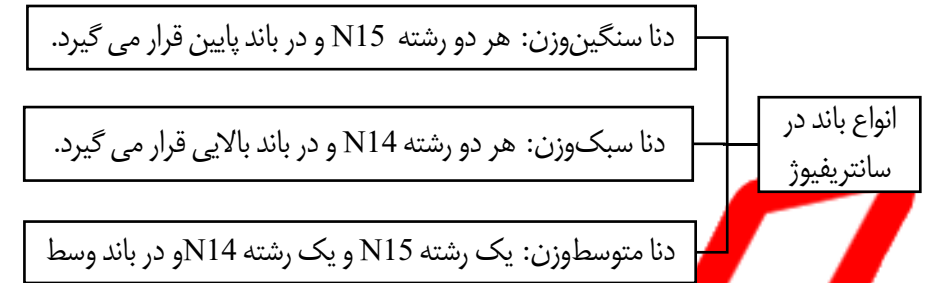
گفتار دوم: همانند سازی دنا

آزمایش مزلسون و اتسال:

آزمایش ابتدای: برای تولید یک مولکول دنا سنگین (N15) باکتری طبیعی (N14) را حداقل دو نسل در محیط دارای نوکلئوتید N15 قرار دادند.

آزمایش اصلی: باکتری N15 دار و دارای دنا سنگین را در محیط N14 دار قرار دادند.

نسل اول: سانتیفریوژ باعث ایجاد یک باند در وسط لوله می شود.

هماندسازی باعث تولید دو مولکول دنا متوسط وزن می کند.

نسل دوم: سانتیفریوژ تولید دو باند متوسط (وسط لوله) و سبک (باند بالای لوله) کرد.

هماندسازی باعث تولید چهار مولکول دنا، دو متوسط وزن و دو سبک وزن می کند.

نتیجه: هماندسازی نیمه حفاظتی است.

عوامل لازم برای هماندسازی:

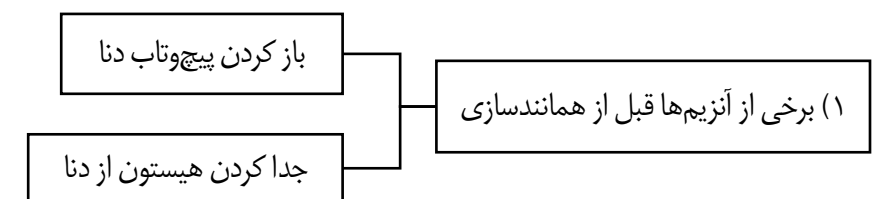
(۱) مولکول دنا: هر دو رشته دنا الگو هستند.

(۲) نوکلئوتیدهای سه فسفاته که در زمان تشکیل پیوند دو گروه فسفات خود را از دست می دهند.

(۳) آنزیم‌ها

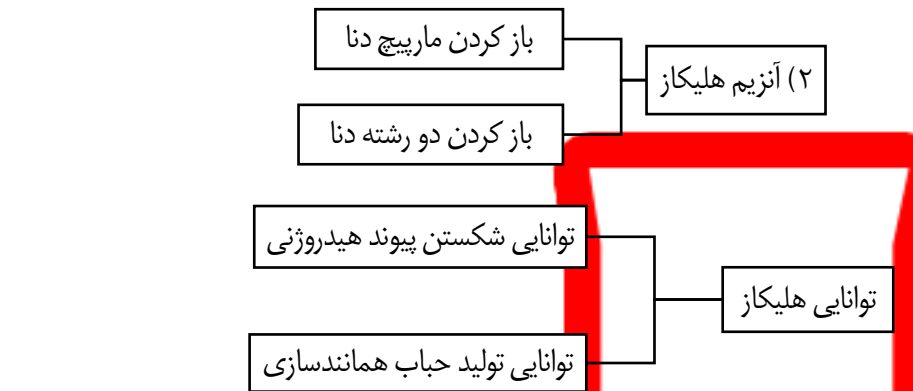
مراحل هماندسازی:

انواع آنزیم‌های دخیل در هماندسازی

➤ اغلب یک جایگاه آغاز هماندسازی

➤ هماندسازی دوجته

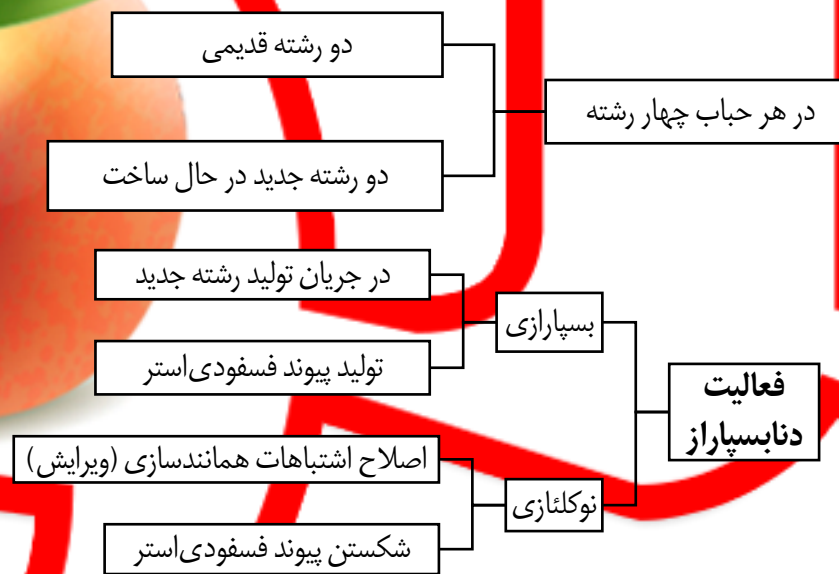
(۳) DNA پلی‌مراز: رو به روی هر نوکلئوتید، نوکلئوتید مکمل آن را در رشته جدید قرار می دهد و بین نوکلئوتیدهای پشت سر هم پیوند فسفودی استر تولید می کند.

دوراهی هماندسازی:

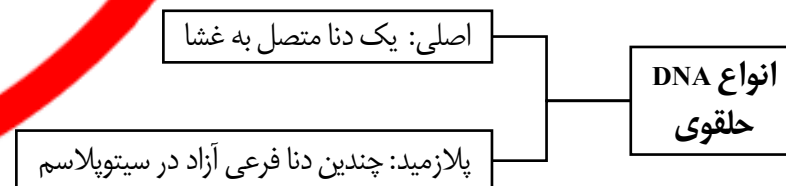
➤ ساختار Y شکل

➤ در هر حباب دو دوراهی هماندسازی

➤ در هر دوراهی یک هلیکاز و دو DNA پلی‌مراز در حال فعالیت‌اند.

هماندسازی در پروکاریوت‌ها:

➤ یک حباب هماندسازی و دو دوراهی هماندسازی

نکته: هماندسازی DNA های حلقوی میتوکندری و کلروپلاست نیز به همین صورت است.

هماندسازی در یوکاریوت‌ها:

به دو دلیل پیچیده‌تر از باکتری‌هاست:

- ۱- مقدار زیاد دنا
- ۲- داشتن چندین کروموزوم خیلی بزرگ

نکته: دارای چندین نقاط هماندسازی که تعداد آن به سرعت تقسیم سلول وابسته است.

نکته: تعداد نقاط هماندسازی در مولا و بلاستولا زیاد و در مراحل بعدی جنینی کمتر است.

گفتار سوم: پروتئین‌ها

➤ ساختار و عمل یک پروتئین وابسته به نوع، ترتیب و تعداد آمینواسیدهاست.

➤ هر آمینواسید دارای چهار عامل متصل به کربن است.

➤ سه عامل آمین، کربوکسیل و هیدروژن ثابت

➤ عامل R در هر نوع آمینواسید متفاوت (ماهیت هر آمینواسید)

➤ آمینواسیدها توسط پیوند پپتیدی (یک واکنش سنتز آب‌دهی) به هم متصل شده و رشته پلی‌پپتیدی می‌سازند.

➤ عمل هر پروتئین به شکل فضای آن وابسته هست.

انواع ساختار پروتئین‌ها:

پروتئین	شکل	نوع پیوند تولیدی	تعداد رشته	مثال
ساختار اول	رشته ای	پپتیدی	یک	همه رشته‌ها
ساختار دوم	مارپیچی یا صفحه ای	هیدروژنی	یک	منافذ غشا، تک رشته هموگلوبین
ساختار سوم	سه بعدی کروی	برهمکنش‌های آبگریز، هیدروژنی، یونی، اشتراکی	یک	میوگلوبین، کلاژن
ساختار چهارم	آرایش زیر واحدها	-	چندین	هموگلوبین، انسولین

نکته: در ساختار اول تغییر هر آمینواسید باعث تغییر این ساختار می شود چون این ساختار به تعداد، نوع، ترتیب و تکرار آمینواسیدها وابسته هست.

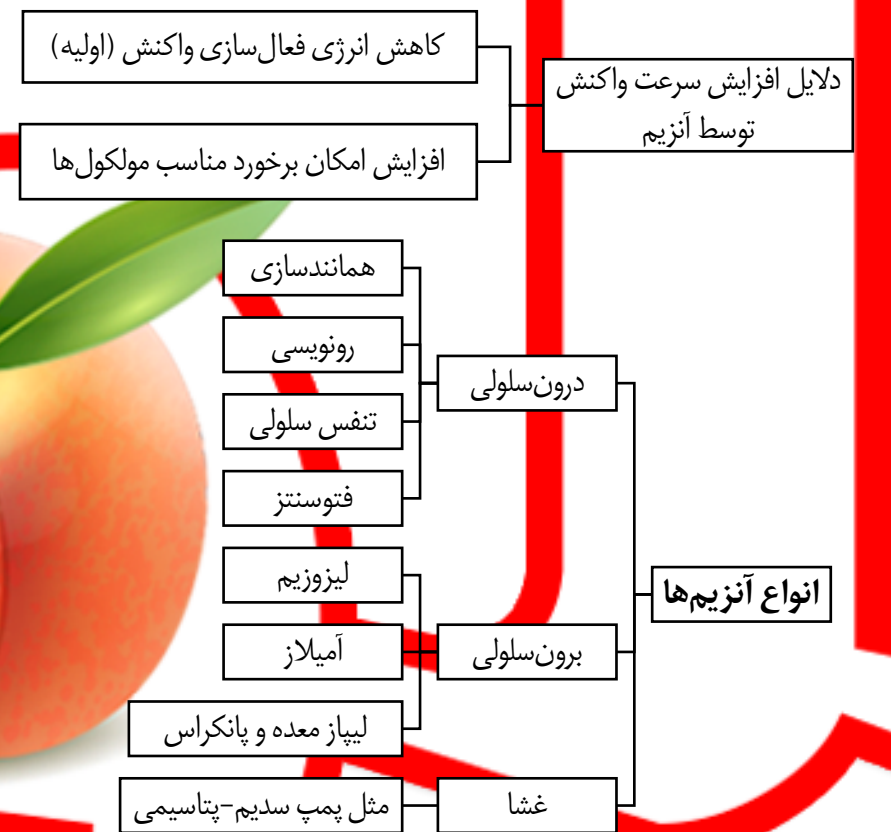
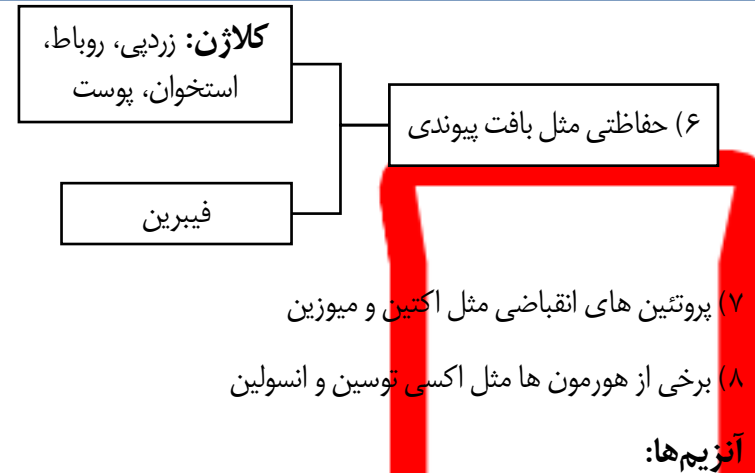
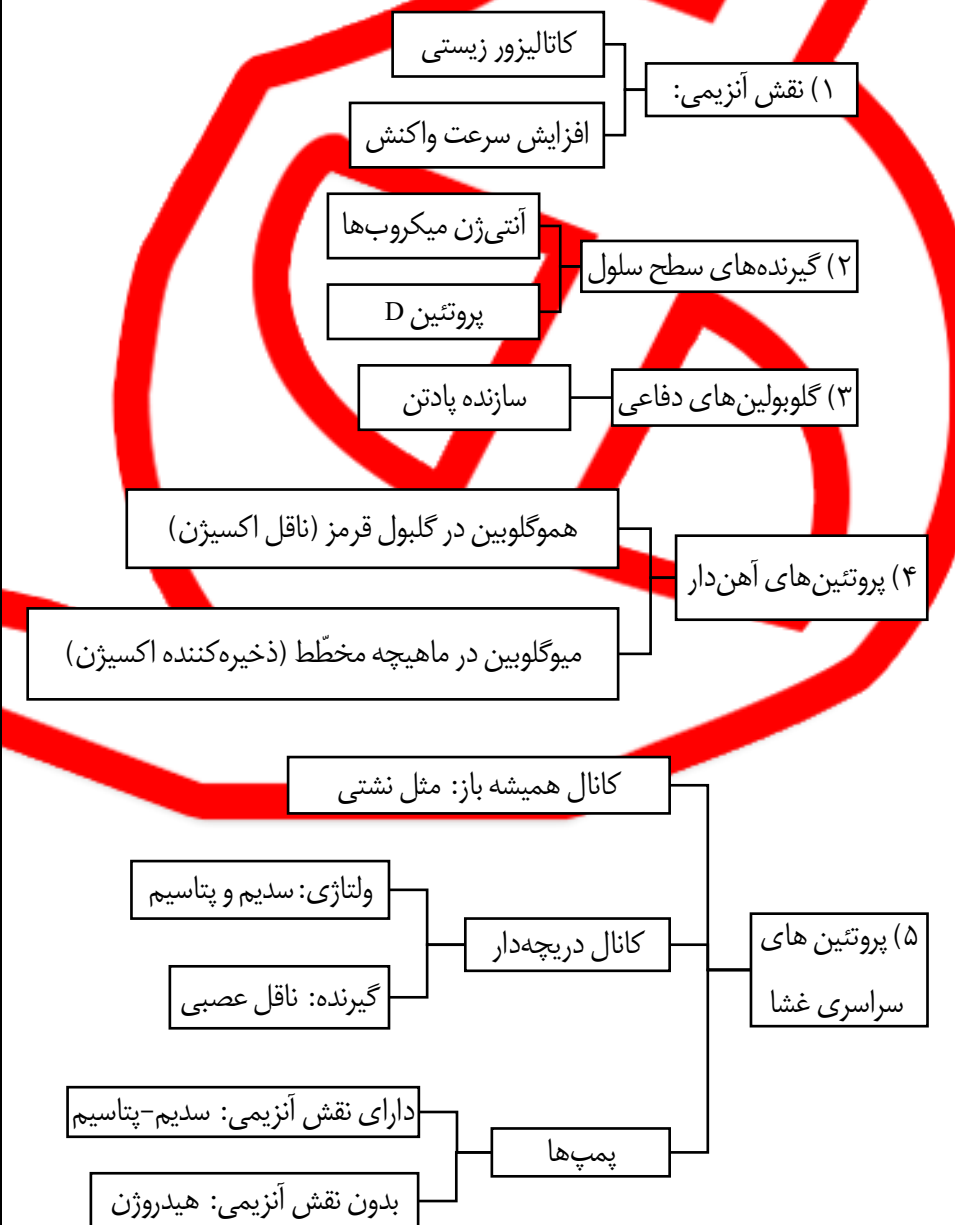
نکته: ساختار دوم حاصل پیچ خوردگی رشته پلی پپتید و تشکیل پیوند هیدروژنی بین برخی از آمینواسیدها

نکته: ساختار سوم حاصل پیچ خوردگی بیش تر و تشکیل پیوند های آب گریز در اثر نزدیکی عوامل R به هم

نکته: تثبیت ساختار سوم در اثر تشکیل پیوندهای هیدروژنی، یونی و کووالانسی بیشتر

نکته: در هر ساختار بالاتر پیوندهای ساختار قبلی هم وجود دارد اما پیوندهای جدیدی نیز تولید می شود.

نقش پروتئین ها

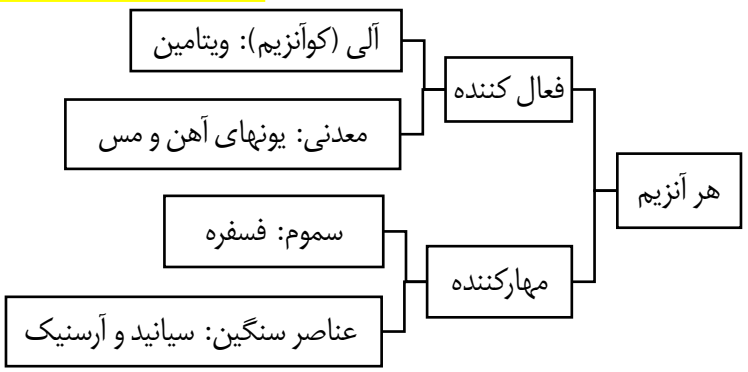

جایگاه فعال: محل انجام واکنش ها در آنزیمی

پیش ماده: مولکولی که در جایگاه فعال قرار می گیرد.

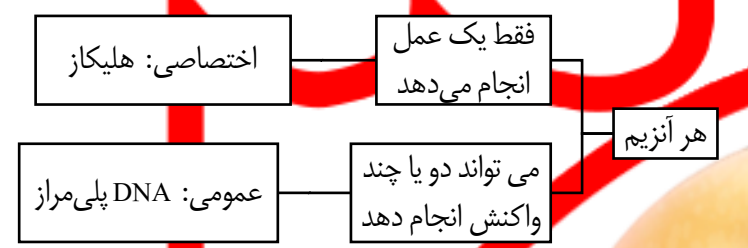
فرآورده: مولکول حاصل از فعالیت آنزیم که از جایگاه فعال خارج می شود.

نکته: آنزیم ها واکنش ها را انجام می دهند، اما خود در آن مصرف نمی شوند پس نیازی به تولید فراوان آن نیست.

نکته: کوآنزیم ها همانند آنزیم ها سرعت واکنش ها را افزایش می دهند، اما خود در آن مصرف نمی شوند پس نیازی به تولید فراوان آن نیست.

نکته: کوآنزیم ها برخلاف آنزیم ها در واکنش ها شرکت نمی کنند.

عوامل مؤثر بر آنزیم:

- 1) دما: بالا: باعث تغییر شکل و تخریب آنزیم برگشت ناپذیر, پایین: غیرفعال شدن آنزیم برگشت پذیر
- 2) PH: هر آنزیمی PH بهینه دارد.
 - ۱- اسیدی: پیسین
 - ۲- قلیایی: آنزیم های لوزالمعده
 - ۳- خنثی: آنزیم های خون
- 3) غلظت آنزیم: به صورت نامحدود باعث افزایش سرعت واکنش
- 4) پیش ماده: افزایش آن به صورت محدود می تواند باعث افزایش سرعت واکنش شد

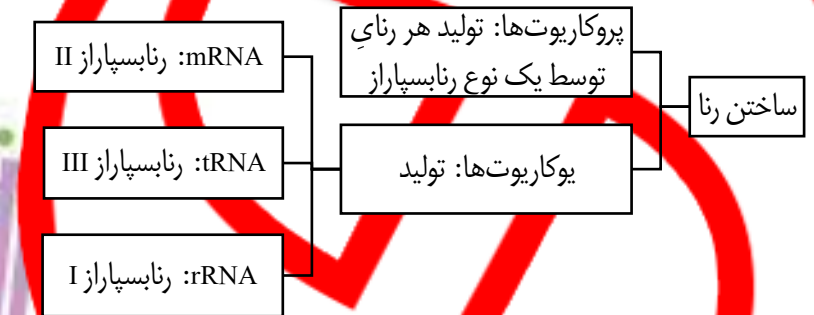
گفتار اول: رونویسی

همانندسازی: ساختن دنا از روی رنا

رونویسی: ساختن رنا از روی ژن

ترجمه: ساختن رشته پلی پپتید از روی mRNA

همانند سازی	رونویسی	ترجمه
تعداد دفعات انجام	تعداد انجام	تعداد دفعات انجام
رشته الگو	رشته الگو	رشته الگو
تعداد	تعداد	تعداد
آزیم دخیل	آزیم دخیل	آزیم دخیل
فرآورده	فرآورده	فرآورده
محل انجام	محل انجام	محل انجام
در هر چرخه سلولی یک	چندین بار	چندین بار
دنا	دنا	رنا پیک
دو	یک	یک
هلیکاز، دنابسپاراز	انواع رنابسپاراز	ریبوزوم
دنا	هسته	رشته پپتیدی
دنا	هسته	سیتوپلاسم

مراحل رونویسی:

(۱) آغاز:

- شناسایی و اتصال رنابسپاراز به راه انداز
- آغاز رونویسی از اولین نوکلئوتید مناسب
- شکستن پیوندهای هیدروژنی بین دو رشته دنا و ایجاد حباب رونویسی
- انتخاب رشته الگو و ساختن دنا جدید رنا جدید از روی آن
- قراردادن ریبونوکلئوتید مکمل روبه روی نوکلئوتید دنا (تشکیل پیوند هیدروژنی)
- ایجاد پیوند فسفودی استر بین نوکلئوتیدهای پشت سرهم در رنا در حال تشکیل

(۲) طویل شدن

- طویل تر شدن رنا (تشکیل پیوند هیدروژنی و فسفودی استر)
- باز شدن رنا در جلوی حباب (شکستن پیوند هیدروژنی بین دو رشته دنا) و بسته شدن آن در انتهای حباب (تشکیل پیوند هیدروژنی بین دو رشته دنا)

نکته: تولید حباب در محل رونویسی و نواحی مجاور آن انجام می شود.

(۳) پایان:

- رونویسی رنابسپاراز از توالی های ویژه بی معنا پایان (همه پیوندهای مرحله ادامه)
- جدا شدن آنزیم از دنا
- جدا شدن رنا از دنا (شکستن پیوند هیدروژنی)
- بسته شدن دو رشته دنا (تشکیل پیوند هیدروژنی)

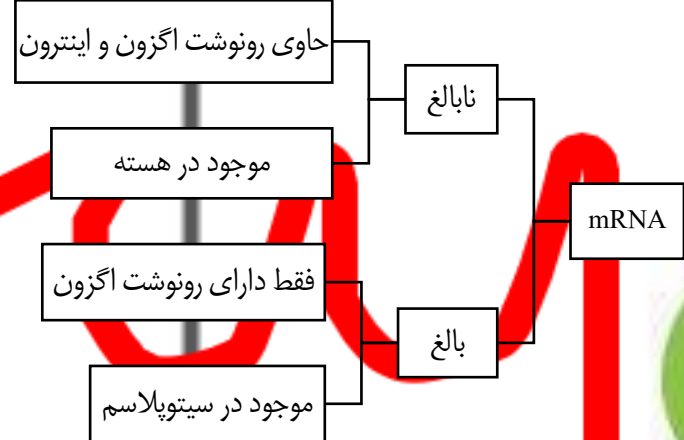
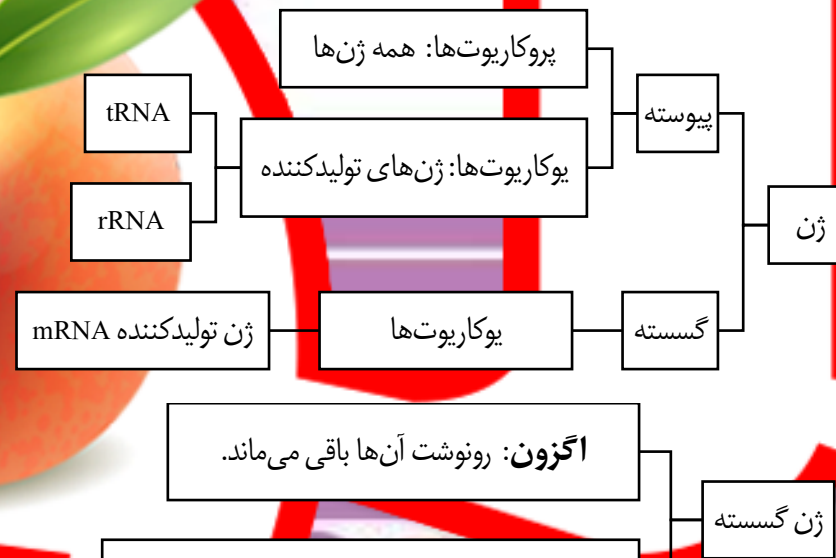
نکته اول: به رشته مورد رونویسی قرار گرفته، رشته الگو می گویند.

نکته دوم: به رشته ای که مورد رونویسی قرار نمی گیرد، رشته رمزگذار می گویند.

نکته سوم: رشته الگو همواره در یک ژن ثابت است.

نکته چهارم: رشته رمزگذار تقریباً مشابه رشته رنا هست.

تغییرات رناییک

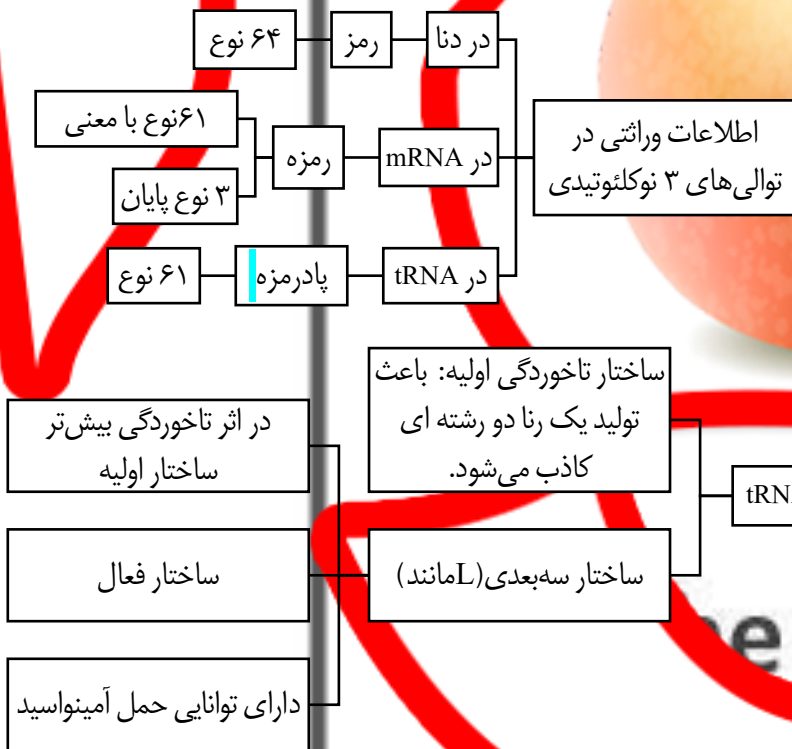
نکته: به عمل حذف رونوشت های اینترون از mRNA نابالغ، پیرایش گفته می شود.

نکته: اگر از فرآورده های ژن به میزان زیادی در سلول نیاز باشد، چندین آنزیم رنابسپاراز همزمان در حال رونویسی از یک ژن می شوند.

گفتار دوم: ترجمه

ترجمه:

- ساختن رشته پلی پپتید از روی mRNA توسط ریبوزوم

نکته: در یک مولکول tRNA همه نوکلئوتیدها مشابه به جز پادرمزه که مشخص کننده نوع آمینواسید اتصالی به آن است.